

Selvitys Kirjalansaaren esiopetuksesta

Johdanto

Kaupunginvaltuusto on talousarviokäsittelyn yhteydessä 11.11.2024 tehnyt muutoksen talousarviokirjaan seuraavalla tekstillä:

Mahdollisuutta muodostaa yhdysluokkia Kirjala skolassa ja Nilsbyn koulussa siten, että yhdysluokat koostuvat esiopetuslapsista ja 1. luokan oppilaista, selvitetään. Päättös sidotaan kaupunginhallituksen erilliskäsittelyyn.

Varhaiskasvatuspääliikö on vastannut selvityksestä. Kirjalan päiväkodin päiväkodinjohtaja, Kirjala skolan rehtori, Nilsbyn koulun rehtori ja varhaiskasvatusjohtaja ovat tavanneet laatiakseen erilaisia malleja. Päiväkodinjohtaja on keskustellut malleista esiopetusryhmien henkilöstön kanssa, ja rehtorit ovat keskustelleet malleista opettajien kanssa. Eri mallien vaikutusanalyysi sisältää yhteenvedon kaikkien ajatuksista. Kirjalan päiväkodin vuosina 2020 ja 2021 syntyneiden lasten huoltajat kutsuttiin keskustelutilaisuuteen. Kodin ja koulun yhdistyksiä on kuultu koulujen rehtoreiden kautta.

Perusopetuslain (628/1998) mukaan kunta on velvollinen järjestämään esiopetusta oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Varhaiskasvatuslain (2018/540) mukaan kunta on velvollinen järjestämään täydentävää varhaiskasvatusta ennen maksutonta esiopetusta ja sen jälkeen. Siksi on olennaista, että myös täydentävä varhaiskasvatus sisällytetään selvitykseen.

Esiopetus on osa varhaiskasvatusta. Tällä hetkellä 94 prosenttia esiopetuksen oppilaista Paraisilla tarvitsee täydentävää varhaiskasvatusta. Paraisilla varhaiskasvatus on pääsääntöisesti avoinna klo 6.30 ja 17.00 välillä, perheiden tarpeiden mukaisesti. Kokemus osoittaa, että täydentävän varhaiskasvatuksen tarve usein muuttuu toimintavuoden aikana. Toimintavuonna 2025–2026 kaikki lapset molemmissa Kirjalansaaren esiopetusryhmissä tarvitsevat täydentävää varhaiskasvatusta. Molemmat ryhmät ovat avoinna klo 6.30–17.00 lähes joka päivä.

Oppilasennuste osoittaa, että esiopetuksen oppilaiden määrä vähenee molemmissa kieliryhmissä Kirjalansaarella. Tiedot ovat peräisin oppilasennusteista, jotka on päivitetty 9/2022, 8/2023, 8/2024 ja 8/2025. Isommassa lapsiryhmässä lapset saavat harjoitella kaveritaitojaan, vuorovaikutustaitojaan ja sosiaalisia taitojaan monipuolisemmin kuin pienessä ryhmässä.

	2022– 2023	2023– 2024	2024– 2025	2025– 2026	2026– 2027	2027– 2028	2028– 2029	2029– 2030	2030– 2031
Kirjala	7	6	6	7	0	4	4	1	3
Nilsby	9	12	5	9	6	4	6	7	7

Koska 1. ja 2. luokka muodostavat yhtenäisen vuosiluokkakokonaisuuden, alkuperäiseen toimeksiantoon sisältyy myös 2. luokka. Alkuperäisen toimeksiannon lisäksi on tarkasteltu kahta muuta mallia esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämiseksi:

- Esiopetuksen oppilaiden, 1. luokan ja 2.luokan oppilaiden yhdysluokka ja täydentävä varhaiskasvatus koulun kiinteistössä
- Esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus päiväkodissa
- Esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus koulun kiinteistössä

Ruotsinkielinen esiopetusryhmä on siirtynyt Kirjalan päiväkodista Kirjala skolaan elokuussa 2012. Suomenkielinen esiopetusryhmä on siirtynyt Peikkorinteen päiväkodista Nilsbyn kouluun elokuussa 2016.

Henkilöstön kelpoisuus

Esiopetusta opetusryhmälle, johon kuuluu myös perusopetusta saavia oppilaita, on muodollisesti kelpoinen antamaan henkilö, joka opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen (1998/986) mukaan on kelpoinen antamaan luokanopetusta.

Esiopetusta opetusryhmälle, johon ei kuulu perusopetusta saavia oppilaita, on muodollisesti kelpoinen antamaan henkilö, joka on suorittanut

- kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon (varhaiskasvatus)
- lastentarhanopettajan tutkinnon
- sosiaalisuopettajan esiopetuksen opintoja sisältäen vähintään 15 opintoviikkoa tai 20 opintoviikkoa tutkintovuodesta riippuen.

Useat eri tutkinnot antavat kelpoisuuden työskennellä varhaiskasvatuksen lastenhoitajana, muun muassa sosiaali- ja terveysalan perustutkinto sisältäen tutkinnon osia, jotka antavat osaamista lasten ja nuorten hoitoon ja pedagogiseen toimintaan, varhaiskasvatukseen ja perhetoimintaan.

Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen suhdeluku

Suhdeluku on yksi opettaja tai lastenhoitaja ja 7 lasta. Yhden opettajan ryhmässä lasten määrä voi olla 7, yhden opettajan ja yhden lastenhoitajan ryhmässä lasten määrä voi olla 14 ja kahden opettajan ja yhden lastenhoitajan ryhmässä lasten määrä voi olla 21.

Lasten esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen tarpeen ollessa yli 6 tuntia päivässä myös pienessä 7 lapsen ryhmässä on oltava kaksi työntekijää.

Henkilöstön työaika esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa

Sekä opettajan että lastenhoitajan viikoittainen työaika on 38,25 tuntia. Opettajan työaikaan sisältyy keskimäärin viisi tuntia viikossa suunnittelua, arviointia ja kehittämistä varten, niin sanottua SAK-aikaa. Tämän lisäksi opettajalle on varattava työaika yhteistyölle vanhempien kanssa, verkostotapaamisiin ja vastaaviin.

Esiopetusryhmän henkilöstöllä on oltava mahdollisuus säännöllisiin yhteisiin tiimikokouksiin. Henkilöstön on myös osallistuttava varhaiskasvatuksen opettajainkokouksiin, pedagogisiin iltapäiviin ja infotilaisuuksiin. Kun esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus järjestetään koulun kiinteistössä, henkilöstön on osallistuttava eri kokouksiin koulussa.

Henkilöstön työaika on haastavaa saada riittämään työhön lapsiryhmässä, suunnitteluun, valmisteluihin ja kehittämiseen, tiimikokouksiin, opettajainkokouksiin ja pedagogisiin iltapäiviin, jos esiopetusryhmän henkilöstön on katettava noin 10,5 tunnin aukioloajat. Kun esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus järjestetään päiväkodissa, tätä haastetta ei ole.

Esiopetuksen ja 1. luokan opetussuunnitelmien sisällön vertailu

Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu erilaajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista. Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet ja opetussuunnitelmassa kuvatut yhteiset tavoitteet. Yhteiset tavoitteet perustuvat eri tiedon- ja taidonaloista nouseviin, esiopetuksen kannalta oleellisiin opetuksen tavoitteisiin sekä laaja-alaiselle osaamiselle asetettuihin tavoitteisiin. Leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja työskennellä ovat opetuksen ja toiminnan lähtökohtana (esiopetuksen opetussuunnitelma, luku 4.3). Leikkiessään lapset oppivat ja

hahmottavat maailmaa. Tämän vuoksi leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa (esiopetuksen opetussuunnitelma, luku 4.1).

Lapsibarometri kartoittaa 6–7-vuotiaiden Suomessa asuvien lasten näkemyksiä. Vuoden 2025 kartoitus osoittaa, että lasten mielestä parasta esiopetuksessa on leikki. Lapsibarometrin johtopäätöksenä on, että leikki on lasten oikeus ja että sillä pitäisi olla keskeinen rooli esiopetuksessa. Lapsibarometri on lapsiasiavaltuutetun toimeksiannosta tehty kartoitus.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1–2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 14).

Täydentävä varhaiskasvatus

Täydentävää varhaiskasvatusta ei lainsäädännön mukaan voida järjestää koulun iltapäivätoiminnan toteuttamana. Täydentävä varhaiskasvatus ja iltapäivätoiminta voivat tehdä yhteistyötä, mutta aluehallintovirasto suhtautuu kriittisesti täydentävän varhaiskasvatuksen ja koululaisten iltapäivätoiminnan yhdistämiseen.

Täydentävässä varhaiskasvatuksessa on toteutettava varhaiskasvatussuunnitelmaa, ja jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen on saatava varhaiskasvatussuunnitelman mukaista tukea. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa täydentävän varhaiskasvatuksen toiminnasta. Opettaja vastaa myös lapsen henkilökohtaisen suunnitelman laatimisesta. Täydentävän varhaiskasvatuksen osalta on varmistettava, että henkilöstön kelpoisuusvaatimukset täyttyvät ja että henkilöstömitoitus on oikea.

Malleja esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämiseksi

Tehtävänä on selvittää mahdollisuus yhdysluokkien perustamiseen Kirjala skolassa ja Nilsbyn koulussa niin, että yhdysluokat koostuisivat esiopetuksen oppilaista ja 1. luokan oppilaista. Opetussuunnitelman mukaan 1. ja 2. luokka muodostavat yhtenäisen vuosiluokkakokonaisuuden, ja siksi myös 2. luokan tulee sisältyä esiopetuksen ja 1. luokan yhdysluokkamalliin.

Esiopetuksen, 1. luokan ja 2 luokan yhdysluokka

Esiopetus, 1. luokka ja 2. luokka muodostavat yhdysluokan. Luokassa toimii yksi alkuopetuksen opettaja.

Nilsbyn koulussa on mahdollista muodostaa yhdysluokka esiopetuksesta, 1. ja 2. luokasta, koska ennusteen mukaan joka vuosiluokalla on oppilaita. Kirjala skola:ssa ei ole mahdollista muodostaa pysyvää yhdysluokkaa esiopetuksesta, 1. ja 2. luokasta, koska esiopetukseen ei joka vuosi osallistu lapsia. Jos tähän malliin päädytään, Kirjala skolan osalta tulee muodostaa joustava malli, jossa yhdysluokan muodostavat vuosiluokat määräytyvät oppilasmäärän mukaan.

Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, kun taas 1. luokan opetus ainakin osittain toteutetaan oppiaineittain. Tämä merkitsee sitä, että kahden eri toimintatavan on toimittava rinnakkain. Esiopetuksen opetussuunnitelma ja perusopetuksen 1. ja 2. luokkien opetussuunnitelma eroavat toisistaan.

Täydentävä varhaiskasvatus järjestetään koulussa ja vaatii toiminnasta ja lapsen täydentävästä varhaiskasvatussuunnitelmasta vastaavan opettajan. Jos täydentävän varhaiskasvatuksen on oltava avoinna pidempään kuin 6 tuntia päivässä (sisältäen 4 tuntia esiopetusta), vaaditaan sekä opettaja että lastenhoitaja alkuopetuksen opettajan lisäksi.

Täydentävä varhaiskasvatus vaatii 70-prosenttisesti työskentelevän opettajan ja 20-prosenttisesti työskentelevän lastenhoitajan. Täydentävää varhaiskasvatusta järjestävän esiopetusryhmän kustannus on noin 45 000 euroa ja kahden ryhmän noin 90 000 euroa.

Vaikutukset	
Lapset	Esiopetuksen oppilaat saavat käsityksen koulutyöstä. On olemassa riski, että esiopetuksen oppilaiden muun muassa huomioon ja läheisyyteen liittyviä tarpeita ei voida ottaa huomioon. On olemassa riski, että esiopetuksen oppilaat eivät jaksaa koulumaista toimintaa. On olemassa riski, että 1. luokan opetus jää heikommalle tasolle kuin sen pitäisi olla.
Toiminta	Voidaanko toiminta järjestää lasten tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden pohjalta? Voiko opettaja järjestää esiopetuksen oppilaille luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu erilaajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista? Samalla opettajan on ainakin osittain järjestettävä 1. luokan oppilaille opetusta oppiaineittain. Opetuksen järjestämiseksi lasten tarpeiden mukaisesti luokassa tarvitaan riittävät resurssit. Täydentävä varhaiskasvatus on järjestettävä sitä tarvitseville lapsille. Mitä 2. luokalle tapahtuu? Vuosiluokalle ei voida perustaa omaa luokkaa eikä sitä voida yhdistää 3.–4. luokkaan käytännön ja opetussuunnitelmaan liittyvistä syistä.
Yhteiskunnalliset	Toiminta järjestetään lähipalveluperiaatteen mukaisesti.
Taloudelliset (molemmat ryhmät)	Kahden varhaiskasvatuksen opettajan kokonaisvuosipalkka 72 800 € Kahden varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kokonaisvuosipalkka 17 200 €

Esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus päiväkodissa

Esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus järjestetään pienryhmätoimintana päiväkodissa. Tämä tarkoittaa, että esiopetusryhmä on osa päiväkotiryhmää ja työskentelee osan päivästä pienryhmänä oman opettajan johdolla. Joidenkin toimintavuosien aikana esiopetusikäisten lasten määrä on vain 1–4 lasta, jolloin ryhmää täytyy laajentaa ainakin 5-vuotiailla. Jotta esiopetuslapset voisivat monipuolisemmin harjoitella kaveritaitojaan, on parempi, että ryhmä on mahdollisimman suuri. Enintään 7–8 lapsen esiopetusryhmiin tarvitsee palkata vain yksi opettaja. Päiväkotiryhmän muiden 7–14 lasten (riippuen lapsiryhmään koosta) osalta ryhmässä työskentelee yksi opettaja ja tarvittaessa yksi lastenhoitaja tai sosionomi.

Kun toiminta järjestetään päiväkodissa, esiopetusryhmään ei tarvitse palkata lisähenkilöstöä, koska esiopetusryhmän henkilöstön ei tarvitse kattaa koko aukioloaikaa.

Yhteistyö koulun kanssa on suunniteltava hyvin. Kouluympäristöön tehtävien säännöllisten vierailujen aikana lapset tutustuvat koulun henkilöstöön, tiloihin ja toimintatapoihin.

Säästö on noin 43 000 euroa esiopetusryhmää kohden ja noin 86 000 euroa molempien esiopetusryhmien osalta.

Vaikutukset	
Lapset	Lapsi toimii tutussa oppimisympäristössä. Lapsi saa osallistua laadukkaaseen esiopetustoimintaan. Koulun alkaessa vaaditaan lisää aikaa ja harjoittelua, kun toimintaympäristö ja henkilöstö eivät ole lapsille tuttuja ennestään.
Toiminta	Esiopetustoiminnan laatu on hyvä myös silloin, kun toiminta järjestetään päiväkodissa. Yhteistyö koulun kanssa on vähäisempää verrattuna yhteistyöhön esiopetuksen ja koulun toimiessa samassa kiinteistössä. Yhteistyö koulun kanssa on suunniteltava hyvin.
Yhteiskunnalliset	Toiminta järjestetään lähipalveluperiaatteen mukaisesti. Vanhemmilla ei ole luontevaa yhteyttä koululuun.
Taloudelliset (molemmat ryhmät)	Kahden lastenhoitajan kokonaisvuosipalkan säästöt 86 000 €

Esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus koulussa

Esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus järjestetään koulun tiloissa. Toiminta on avoinna klo 6.30–17.00, perheiden tarpeiden mukaisesti.

Enintään 7–8 lapsen ryhmässä on työskenneltävä yksi opettaja ja yksi lastenhoitaja, koska aukioloaika on yleensä ainakin klo 7.00–17.00. Kun ryhmän opettaja tai lastenhoitaja on poissa, on joko palkattava sijainen, tai lapset on kuljetettava päiväkotiin osaksi päivää tai koko päiväksi.

Sujuva yhteistyö koulun kanssa on mahdollista. Lapset tutustuvat koulun henkilöstöön, tiloihin ja toimintatapoihin. Esiopetuksen ja päiväkodin 5-vuotiaiden ryhmän välinen yhteistyö on suunniteltava hyvin.

Kustannus on noin 43 000 euroa esiopetusryhmää kohden ja noin 86 000 euroa molempien esiopetusryhmien osalta.

Vaikutukset	
Lapset	Lapset tutustuvat koulun henkilöstöön, ympäristöön ja työtapoihin jo esiopetusvuoden aikana. Lapsi saa osallistua laadukkaaseen toimintaan. Kynnys koulun aloittamiselle on matalampi. Henkilöstön poissaolojen aikana toimintaa ei voida järjestää koulun tiloissa koko päivää, vaan lapset on kuljetettava päiväkotiin, jossa osa toiminnasta järjestetään. Koulun lomien aikana lapset siirretään Kirjalan päiväkotiin.
Toiminta	Lapsilla on parempi mahdollisuus osallistua koulun tapahtumiin. Ryhmä voi käyttää koulun tiloja. Alkuinto-toimintaa järjestetään esiopetukselle ja 1. ja 2. luokalle. Lapset osallistuvat kummitoimintaan jo esiopetusvuoden aikana. Yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa on suunniteltava hyvin. Henkilöstön työaika on haastavaa saada kattamaan koko aukioloaika niin, että opettajan suunnittelulle ja henkilöstön erinäisille kokouksille jää aikaa.
Yhteiskunnalliset	Toiminta järjestetään lähipalveluperiaatteen mukaisesti. Malli yhdistää vanhemmat ja koulun jo ennen koulun alkamista.
Taloudelliset (molemmat ryhmät)	Kahden lastenhoitajan kokonaisvuosipalkan kustannus 86 000 €

Päätössanat

Koska varhaiskasvatustalaki edellyttää, että kunta järjestää täydentävää varhaiskasvatusta ennen neljää esiopetustuntia ja niiden jälkeen, Paraisten kaupunki ei voi jättää täydentävää varhaiskasvatusta järjestämättä. Laki edellyttää lisäksi, että varhaiskasvatuksen opettaja vastaa toiminnasta ja lasten henkilökohtaisten suunnitelmien laatimisesta. Tästä syystä lapsille ei voida järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa.

Kaikilla malleilla on omat etunsa ja haittansa. Toiminnan laatu ei riipu siitä, missä toiminta järjestetään, vaan se riippuu kasvattajien ammattitaidosta. Kun esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus järjestetään koulun tiloissa, tiivis yhteistyö koulun kanssa mahdollistuu ja siirtymä esiopetuksesta kouluun tapahtuu luonnollisesti. Samalla tämä aiheuttaa lisäpalkkakustannuksia täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Kun esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus järjestetään Kirjalan päiväkodissa, yhteistyö koulun kanssa ei ole yhtä sujuvaa ja koulun toimintaympäristö ei tule lapsille yhtä tutuksi, mutta lisäpalkkakustannuksia ei synny. Kun esiopetusikäisiä lapsia on noin 7–8, esiopetusryhmä voi toimia omana pienryhmänä opettajan johdolla. Jotta esiopetuslapset voisivat monipuolisemmin harjoitella kaveritaitojaan, ryhmää voidaan laajentaa 5-vuotiailla. Suomenkielisten ja ruotsinkielisten ryhmien välistä yhteistyötä voidaan syventää.

Esiopetusryhmät sekä Kirjalan että Nilsbyn esiopetuksessa ovat jo muutaman vuoden ajan olleet suhteellisen pieniä. Ennusteen mukaan lapsimäärä ei kasva. Jos toiminta järjestetään esiopetuksen oppilaille tai 5- ja 6-vuotiaille koulun kiinteistössä, kumpaankin ryhmään on palkattava ainakin yksi työntekijä lisää.

Esiopetusryhmien toiminnan laatu ei ole sidottu pelkästään fyysiseen ympäristöön. Henkilöstön ammattitaito on ratkaiseva sen kannalta, millaista opetusta lapset saavat esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Koska täydentävä varhaiskasvatus usein muodostaa suuremman osan lasten päivästä, on tärkeää, että myös se järjestetään hyvin. On myös tärkeää, että lasten koko päivä on yhtenäinen.

Kirjalan päiväkodin lasten huoltajat näkivät etuja esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämisessä sekä koulun tiloissa että Kirjalan päiväkodissa. Siirtymä esiopetuksesta kouluun tapahtuu luonnollisesti, kun toiminta järjestetään koulujen tiloissa. Kun molempien kieliryhmien esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus järjestetään Kirjalan päiväkodissa, kieliryhmien välinen yhteistyö voi syventyä.

Koulun henkilöstö ja perheet, joilla on lapsia esiopetusryhmissä, sekä Kodin ja koulun yhdistykset ovat tyytyväisiä siihen, että esiopetus järjestetään koulun tiloissa, ja toivovat mallin saavan jatkoa.